Publicatieblad
van de Europese Unie

NL
C-serie

C/2025/5152

28.10.2025

Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité

Het belang van het institutionaliseren van de civiele en sociale dialoog in kandidaat-lidstaten en partnerlanden van de EU

(initiatiefadvies)

(C/2025/5152)

Rapporteurs: **Decebal-Ștefăniță PADURE**
Dumitru FORNEA
Ionuț SIBIAN

Adviseurs	Mircea MITRUȚIU (adviseur van de rapporteur van groep I) Igor ZUBCU (adviseur van de rapporteur van groep II) Simona CONSTANTINESCU (adviseur van de rapporteur van groep III)
Besluit van de voltallige vergadering	23.1.2025
Rechtsgrond	Artikel 52, lid 2, van het reglement van orde
Bevoegde afdeling	Externe betrekkingen
Goedkeuring door de afdeling	12.6.2025
Goedkeuring door de voltallige vergadering	17.7.2025
Zitting nr.	598
Stemuitslag (voor/tegen/onthoudingen)	187/0/2

1. Conclusies en aanbevelingen

1.1. Een onafhankelijk en levendig maatschappelijk middenveld is van vitaal belang voor de democratie, de bescherming van grondrechten en fundamentele vrijheden en het tegengaan van de opkomst van extremistische bewegingen die de waarden van de EU in twijfel trekken. Het maatschappelijk middenveld, dat is gegrondvest op democratische waarden, handelt in het algemeen belang door te bemiddelen tussen overheden en burgers. Daarbij laat het diverse stemmen horen, waaronder die van kwetsbare groepen. Het biedt een platform voor vreedzaam activisme, pleitbezorging en de verdediging van rechten, waardoor de democratische betrokkenheid en verantwoordingsplicht worden versterkt.

1.2. Voortbouwend op het toepassingsgebied van zijn eerdere voorstellen betreffende de civiele dialoog ([1]) en de sociale dialoog ([2]), herhaalt het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) het belang van institutionalisering van de civiele en sociale dialoog, ook in de kandidaat-lidstaten en partnerlanden van de EU ([3]), met als doel:

— een alomvattend en gunstig wetgevingskader in het leven te roepen dat ervoor zorgt dat maatschappelijke organisaties, de sociale partners en andere relevante belanghebbenden daadwerkelijk worden betrokken bij de vormgeving, uitvoering, monitoring en evaluatie van wetgevings- en beleidswerkzaamheden. Dit kader moet in overeenstemming zijn met de EU-normen inzake inclusiviteit, transparantie en verantwoordingsplicht, evenals met de normen van de Verenigde Naties (VN), met name in het kader van duurzameontwikkelingsdoelstelling (SDG) 16;

([1]) Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over perspectieven voor de versterking van de burgerdialoog en de participatiedemocratie in de EU (verkennend advies op verzoek van het Belgische voorzitterschap) (PB C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj).

([2]) Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over het voorstel voor een aanbeveling van de Raad over de versterking van de sociale dialoog in de Europese Unie (COM(2023) 38 final — 2023/0012 (NLE)), en over de mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's over de versterking van de sociale dialoog in de Europese Unie: het volledige potentieel van de sociale dialoog benutten om de transities in goede banen te leiden (COM(2023) 40 final) (PB C 228 van 29.6.2023, blz. 87).

([3]) Partnerland: elke staat die een partnerschapsovereenkomst met de EU aangaat. De lijst van landen is beschikbaar op: Landen — Europese Commissie: https://international-partnerships.ec.europa.eu/countries_nl.

— de institutionele opzet van de civiele en sociale dialoog in de kandidaat-lidstaten af te stemmen op de beginselen, normen en goede praktijken in de Europese Unie en bevordering hiervan in de partnerlanden, onder verwijzing naar het Europees Economisch en Sociaal Comité. Zowel de civiele als sociale dialoog moet kunnen beschikken over voldoende middelen en nationale regelgevingskaders die hun doeltreffende werking en convergentie waarborgen ten behoeve van een permanente dialoog tussen staat en samenleving;

— het pad te effenen voor een authentieke en gestructureerde tripartiete dialoog tussen regeringen, vakbonden en werkgeversorganisaties ter stimulering van de samenwerking op belangrijke gebieden als werkgelegenheid, arbeidsrechten, collectieve onderhandelingen, regionale ontwikkeling, onderwijs en strategieën voor een rechtvaardige transitie;

— ervoor te zorgen dat maatschappelijke organisaties en sociale partners beter in staat zijn om doeltreffend en op hetzelfde niveau deel te nemen aan de civiele en sociale dialoog, door middel van specifieke financiële steun, opleiding, institutionele partnerschappen en operationele bijstand, zonder afbreuk te doen aan hun onafhankelijkheid van de regering;

— de uitwisseling van goede praktijken en knowhow uit de EU-lidstaten, via gestructureerde samenwerking, programma's voor intercollegiaal leren, technische bijstand en strategische partnerschappen aan te moedigen;

— de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld bij door de EU gefinancierde samenwerkingskaders te vergroten, ter ondersteuning van participatief bestuur.

1.3. Om deze doelen te bereiken, beveelt het EESC de volgende concrete voorbereidende acties aan:

— de relevante instellingen van de Europese Unie kunnen in hun betrekkingen met kandidaat-lidstaten en partnerlanden het belang van de betrokkenheid en effectieve deelname van het maatschappelijk middenveld aan de onderhandelingsprocessen op een transparante en inclusieve manier bevorderen en zo ook bijdragen aan de versterking van de rol van de gemengde raadgevende comités, platforms voor het maatschappelijk middenveld of interne adviesgroepen, adviesstructuren van het maatschappelijk middenveld die bestaan en functioneren op basis van de associatieovereenkomsten of handelsverdragen van de EU met verschillende buurlanden of andere regio's in de wereld;

— er zou een monitoringproces kunnen worden ingevoerd waarmee het EESC en andere relevante belanghebbenden uit het maatschappelijk middenveld toezicht kunnen houden op de prestaties van de institutionele civiele en sociale dialoog tijdens de volledige cyclus van de totstandkoming van regelgeving en overheidsbeleid, en zo nodig aanbevelingen kunnen doen;

— in de toetredingsonderhandelingen en samenwerkingsprogramma's van de EU zou de civiele en sociale dialoog als voorwaarde kunnen worden gesteld, met name overeenkomstig de artikelen 151 tot en met 155 van het VWEU inzake sociaal beleid en raadpleging van belanghebbenden;

— er kunnen inclusieve en permanente nationale platforms voor dialoog tussen overheden, maatschappelijke organisaties en de sociale partners worden opgericht, die fungeren als geïnstitutionaliseerde fora voor beleidsdebatten en cocreatie van wetgeving, naar het voorbeeld van het EESC;

— met behulp van gerichte EU-financieringsprogramma's kan de ontwikkeling en duurzaamheid op de lange termijn van onafhankelijke maatschappelijke organisaties en structuren van de sociale partners worden ondersteund, zodat zij op actieve en billijke wijze kunnen deelnemen aan het overheidsbeleid en de EU-integratieprocessen;

— de EU-instellingen en maatschappelijke organisaties moeten hun inspanningen ter ondersteuning van voorlichtingscampagnes die het belang van de sociale en civiele dialoog benadrukken, opvoeren. Dit is met name van cruciaal belang om jongeren bij een en ander te betrekken. Deze activiteiten moeten worden uitgevoerd in partnerschap met maatschappelijke organisaties of met de sociale partners in de kandidaat-lidstaten en partnerlanden.

1.4. Het EESC beveelt aan dat zowel sociale partners als maatschappelijke organisaties deel uitmaken van sociaal-economische raden (SER's). In landen waar alleen de sociale partners deelnemen aan de werkzaamheden van de bestaande SER, zouden andere kanalen/platforms voor de civiele dialoog in het leven moeten worden geroepen.

2. **Achtergrond**

2.1 De civiele en sociale dialoog is een fundamentele pijler van het Europese model van participatieve governance. De afgelopen decennia heeft deze dialoog aanzienlijk bijgedragen aan de consolidatie van de democratieën in de EU-lidstaten en een cruciale rol gespeeld bij de bevordering van duurzame, rechtvaardige en inclusieve sociaal-economische ontwikkeling.

2.2. De geïnstitutionaliseerde sociale dialoog op Europees niveau werd wettelijk geregeld door de ondertekening van de Verdragen van Rome door de oprichtende staten van de Europese Economische Gemeenschap op 25 maart 1957. In hetzelfde jaar werd bij deze Verdragen het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) opgericht: het belangrijkste Europese adviesorgaan dat bedoeld was als brug tussen de communautaire instellingen en het maatschappelijk middenveld.

2.3. In titel X van het Verdrag (Sociale politiek) wordt verwezen naar de sociale en civiele dialoog en de raadpleging van het Europees Economisch en Sociaal Comité: artikelen 151, 152, 153, 154 en 155. In artikel 152 staat bijvoorbeeld: "De Unie erkent en bevordert de rol van de sociale partners op het niveau van de Unie, en houdt daarbij rekening met de verschillen tussen de nationale stelsels. Zij bevordert hun onderlinge dialoog, met inachtneming van hun autonomie".

2.4. Naarmate de betrekkingen tussen de Europese Unie en de kandidaat-lidstaten en partnerlanden in de oostelijke en zuidelijke regio's zich uitbreiden, moet de civiele en sociale dialoog als onderdeel van de integratie- en samenwerkingsprocessen worden versterkt. In eerdere EESC-adviezen is erop gewezen dat een gestructureerde sociale en civiele dialoog van cruciaal belang is voor het welslagen van het beleid inzake ontwikkeling, sociale cohesie en democratisering in deze landen ([4]).

2.5. *Sociale dialoog*

2.6. De Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) definieert sociale dialoog als alle soorten onderhandelingen, raadplegingen of informatie-uitwisseling tussen vertegenwoordigers van de overheid, werkgeversorganisaties en vakbonden over onderwerpen van gemeenschappelijk belang in verband met economisch en sociaal beleid. Dit kan de vorm aannemen van een tripartiet proces, waarbij de overheid optreedt als partij, of het kan bestaan uit bipartiete betrekkingen tussen werknemers- en werkgeversvertegenwoordigers. De sociale dialoog speelt een centrale rol bij het beïnvloeden van het economisch, arbeids- en sociaal beleid en bij het bevorderen van convergentie in levens- en arbeidsomstandigheden. Collectieve onderhandelingen zijn een cruciaal instrument van de sociale dialoog en zijn erop gericht fatsoenlijke arbeidsomstandigheden en billijkheid op de werkplek te garanderen.

Civiele dialoog

2.7. Hoewel er geen universele definitie van civiele dialoog is, wordt deze algemeen erkend als een belangrijk onderdeel van het werk van maatschappelijke organisaties om ervoor te zorgen dat de stem van burgers wordt gehoord in besluitvormingsprocessen. De sectorale, transversale en horizontale componenten van de civiele dialoog bevorderen samenwerking en inclusiviteit in het openbaar bestuur, waardoor de legitimiteit en de verantwoordingsplicht van het beleid worden vergroot. Dit wordt bereikt via twee complementaire dimensies: 1) dialoog tussen maatschappelijke organisaties om standpunten en expertise uit te wisselen, en 2) gestructureerde dialoog tussen maatschappelijke organisaties en overheidsinstellingen om ervoor te zorgen dat bij de besluitvorming rekening wordt gehouden met verschillende standpunten.

3. **Algemene opmerkingen**

3.1. In veel kandidaat-lidstaten en partnerlanden blijft de civiele en sociale dialoog versnipperd en ontbreekt het aan institutionele regelgeving, hetgeen van invloed is op hun vermogen om samenhangend en inclusief overheidsbeleid te ontwikkelen. Door het ontbreken van duidelijke institutionele structuren is de betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld en de sociale partners bij de besluitvorming beperkt en ongelijk. Daardoor ontstaat een gebrek aan vertrouwen in democratische processen en keren de burgers zich ervan af.

3.2. Het EESC benadrukt het duidelijke onderscheid tussen de sociale dialoog (zoals bepaald in artikelen 151 tot en met 155 VWEU), waarbij de sociale partners (werkgeversorganisaties en vakbonden) betrokken zijn, en de civiele dialoog (zoals bepaald in artikel 11 VEU), die ook andere actoren uit het maatschappelijk middenveld omvat. Deze twee vormen van dialoog vullen elkaar aan, maar verschillen qua doel, actoren en institutionele kaders.

3.3. Een gestructureerde en goed geïnstitutionaliseerde civiele en sociale dialoog is van essentieel belang om stabiliteit, institutioneel geheugen, economische ontwikkeling en sociale cohesie in de kandidaat-lidstaten/partnerlanden te waarborgen. Door dergelijke institutionele constructies te bevorderen en te ondersteunen, kunnen de Europese Unie en de lidstaten hun rol als betrouwbare partner versterken en democratische processen in deze landen ondersteunen. Zo dragen ze bij aan een soepelere en duurzamere integratie in de Europese familie in het kader van uitbreidingsprocessen. Daarnaast kunnen andere partnerlanden zich laten inspireren door het concept van een geïnstitutionaliseerde civiele en sociale dialoog.

([4]) Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over perspectieven voor de versterking van de burgerdialoog en de participatiedemocratie in de EU (verkennend advies op verzoek van het Belgische voorzitterschap) (PB C, C/2024/2481, 23.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj).
Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité — Betrokkenheid van jongeren bij de sociale en civiele dialoog in het Middellandse Zeegebied (initiatiefadvies) (PB C, C/2025/1189, 21.3.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/1189/oj).

3.4. Daarnaast heeft de voorzitter van het EESC onlangs een initiatief gelanceerd om kandidaat-lidstaten actiever bij de activiteiten van het EESC te betrekken. Dit initiatief is bedoeld om ervoor te zorgen dat deze landen kunnen profiteren van de expertise en ervaringen van de EU-lidstaten, met name bij het bevorderen van concurrerende economieën door middel van de sociale dialoog en een grotere betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld. Door kandidaat-lidstaten in een vroeg stadium bij deze processen te betrekken, helpt het EESC hen niet alleen om zich voor te bereiden op toekomstig EU-lidmaatschap, maar steunt het ook de totstandkoming van veerkrachtige economieën die op wereldschaal kunnen concurreren en tegelijkertijd hoge sociale normen handhaven.

3.5. In dit verband wordt de institutionalisering van de civiele en sociale dialoog een belangrijke motor, niet alleen voor sociale en democratische vooruitgang, maar ook voor economische prestaties, waardoor kandidaat-lidstaten en partnerlanden worden geholpen om zich aan te passen aan de EU- en VN-normen en de doelstellingen betreffende het concurrentievermogen.

3.6. In sommige kandidaat-lidstaten waar dergelijke organen niet bestaan, is reeds begonnen met de beoordeling van de mogelijkheid om op nationaal niveau een sociaal-economische raad of een soortgelijk orgaan op te richten, en de expertise van het EESC en andere soortgelijke organisaties in de lidstaten zou zeer nuttig zijn voor de ontwikkeling van de behoeftenanalyse en de afronding van de wetgevende en administratieve processen in verband met deze institutionele constructie.

3.7. De oprichting van sociaal-economische raden in kandidaat-lidstaten en sommige partnerlanden waar deze niet bestaan zou meer samenwerking en een betere afstemming tussen de acties van de EU en de belangen van het maatschappelijk middenveld in deze landen kunnen vergemakkelijken.

3.8. De institutionalisering van de sociale en civiele dialoog helpt maatschappelijke organisaties en de sociale partners om met respect te worden behandeld en om op georganiseerde, efficiënte en transparante wijze te profiteren van openbare financiële middelen die worden toegewezen aan processen van civiele en sociale dialoog op lokaal, regionaal, nationaal of Europees niveau en daarbuiten.

3.9. Door een sociaal-economische raad op te richten waar deze niet bestaat, zou er ook een orgaan kunnen komen van professionele ambtenaren op bepaalde gebieden die adviezen en aanbevelingen opstellen die door maatschappelijke actoren bij consensus worden goedgekeurd. Dit kan leiden tot de verbetering van door overheidsinstanties opgestelde ontwerpdocumenten en sociale geschillen vermijden.

3.10. De sociale partners (vakbonden en werkgeversorganisaties) en vertegenwoordigers van andere maatschappelijke organisaties die deel uitmaken van een dergelijke sociaal-economische raad of soortgelijk orgaan zouden baat hebben bij:

— verplichte raadpleging bij ontwerpen van normatieve handelingen op initiatief van de overheid op de gespecialiseerde gebieden waarin de wet voorziet, evenals bij wetgevingsinitiatieven van afgevaardigden;

— ontwikkeling, op verzoek van de overheid, het parlement of op eigen initiatief, van analyses/studies met betrekking tot economische, sociale en milieuomstandigheden naar aanleiding waarvan overheden administratieve en financiële steun zouden moeten verlenen;

— rapportage aan de overheid of het parlement over het ontstaan van economische en sociale fenomenen die de ontwikkeling van nieuwe normatieve handelingen en/of de wijziging van bestaande handelingen vereisen.

4. **Specifieke opmerkingen**

4.1. De institutionalisering van de sociale en civiele dialoog kan worden uitgevoerd in verschillende organisatiestructuren, met inachtneming van de bijzonderheden van elke staat. Daarbij moet niet alleen rekening worden gehouden met de belangen en wensen van maatschappelijke organisaties en de sociale partners, maar ook met de beste praktijken op Europees en internationaal niveau op dit gebied.

4.2. Het EESC is van mening dat het institutionaliseren van de civiele en sociale dialoog de integratie van kandidaat-lidstaten in het Europese sociale model versnelt, op basis van de representativiteit en diversiteit van de sociale partners en maatschappelijke organisaties en hun betrokkenheid bij de openbare besluitvorming.

4.3. Het EESC wijst erop dat sociaal-economische raden en andere vormen van geïnstitutionaliseerde civiele en sociale dialoog aanzienlijk bijdragen aan de versterking van het governancemodel en de participerende democratie, en een cruciale rol spelen bij de bevordering van een duurzame, rechtvaardige en inclusieve sociaaleconomische ontwikkeling.

4.4. Het EESC wijst erop dat de civiele en sociale dialoog moet worden versterkt als onderdeel van de integratie- en samenwerkingsprocessen tussen de kandidaat-lidstaten en de EU-lidstaten. Een gestructureerde civiele en sociale dialoog is van cruciaal belang voor het welslagen van het beleid inzake duurzame ontwikkeling, sociale cohesie en democratisering in deze landen.

4.5. De sociale dialoog, met name in zijn tripartiete vorm, omvat gestructureerde interactie tussen regeringen, werkgeversorganisaties en vakbonden, die voornamelijk is gericht op arbeidsmarkt, arbeidsvoorwaarden en economisch beleid. De civiele dialoog daarentegen omvat een breder scala aan actoren, waarbij maatschappelijke organisaties samen met drie andere belangrijke belanghebbenden — overheden, politieke instellingen en, in sommige gevallen, economische en sociale actoren — deelnemen aan een proces van participatief bestuur. Hoewel deze twee vormen van dialoog verschillend zijn, vullen ze elkaar aan en vormen ze essentiële pijlers van democratische legitimiteit en inclusieve beleidsvorming binnen de EU.

4.6. Geïnstitutionaliseerd en gestructureerd overleg zorgt voor sociale vrede en een gunstig sociaal en economisch klimaat voor ontwikkeling en modernisering in de kandidaat-lidstaten en partnerlanden. Opgebouwde sociale spanningen worden weggenomen door dialoog en onderhandelingen, en de voorwaarden worden geschapen voor de totstandbrenging en handhaving van een voorspelbaar institutioneel en rechtskader voor burgers en economische actoren in het land en daarbuiten.

4.7. Het EESC wijst erop dat door de geïnstitutionaliseerde civiele en sociale dialoog te integreren in alle besluiten op het gebied van wetgeving en overheidsbeleid die belangrijke sociale, economische en milieugevolgen hebben, de vertegenwoordiging van de verschillende belangen in de samenleving wordt gewaarborgd: kmo's, buitenlandse investeerders, overheidsbedrijven, werknemers, het maatschappelijk middenveld en lokale gemeenschappen.

4.8. In de sociaal-economische raden ontwikkelen de sociale partners en maatschappelijke organisaties die verschillende belangen behartigen hun vermogen om consensus te bereiken en compromissen te sluiten door middel van onderhandelingen en dialoog. Ze leren te onderhandelen en hun standpunten tegen elkaar af te wegen om tot een gemeenschappelijk standpunt te komen in hun relatie met besluitvormers.

4.9. In landen waar deze niet bestaan, zal door de oprichting van sociaal-economische raden de rol en de functie van de sociale partners en maatschappelijke organisaties in de overleg- en partnerschapsrelatie met de overheden in de kandidaat-lidstaten en partnerlanden worden versterkt, doordat van deze overheden wordt verlangd dat zij overleg plegen en advies inwinnen over alle wetgevings- en overheidsbeleidsprojecten met belangrijke sociale, economische en milieugevolgen.

4.10. Tegelijkertijd zullen representatieve sociale partners en maatschappelijke organisaties hun eigen capaciteit inzake het analyseren van overheidsbeleid en het formuleren van adviezen, amendementen en alternatief overheidsbeleid moeten verbeteren, zodat zij in staat zijn om hun nieuwe geïnstitutionaliseerde rechten kunnen uit te oefenen.

4.11. Het EESC beveelt aan dat kandidaat-lidstaten en partnerlanden duidelijke en transparante criteria opstellen voor de selectie van vertegenwoordigers in de civiele en sociale dialoog, met inbegrip van roulatiemechanismen, maatregelen voor publieke verantwoording en regelmatige evaluaties van de representativiteit, teneinde de legitimiteit, geloofwaardigheid en diversiteit te waarborgen.

4.12. Met het oog hierop moeten Europese pretoetredingsfondsen worden toegewezen ter ondersteuning van de institutionalisering en operationalisering van gestructureerde mechanismen voor de civiele en sociale dialoog. De financiering moet gericht zijn op de ontwikkeling van de bestuurlijke en regelgevingskaders die nodig zijn voor participatieve governance en inclusieve beleidsvorming, met inbegrip van de overdracht van kennis en ervaring met betrekking tot structuren voor democratische dialoog en openbare beleidsprocessen van het EESC, nationale sociaal-economische raden en soortgelijke organen in de lidstaten naar hun tegenhangers in kandidaat-lidstaten en partnerlanden, zonder de kernactiviteiten van sociale partners of maatschappelijke organisaties te financieren, teneinde hun autonomie en onafhankelijkheid te behouden.

4.13. Er moeten ook programma's worden ontwikkeld voor het opbouwen van wederzijds vertrouwen tussen publieke en private partners die betrokken zijn bij de civiele en sociale dialoog. De deskundigen die worden ingezet bij de administratie van de sociaal-economische raden en de structurering van de activiteiten in gespecialiseerde afdelingen zullen bijdragen aan de efficiëntie van de activiteiten van deze adviesorganen.

4.14. Het EESC was het eerste Europese orgaan dat officieel begon met het betrekken van kandidaat-lidstaten bij zijn werkzaamheden en daarmee een positief voorbeeld stelde voor andere EU-instellingen. "Leden uit een kandidaat-lidstaat" is een eretitel waarmee steun en waardering wordt betuigd aan vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld uit kandidaat-lidstaten van de EU, zonder dat hun de status van EESC-lid wordt verleend.

4.15. De snelle oprichting van sociaal-economische raden of soortgelijke organen in landen waar deze nog niet bestaan en de betrokkenheid van vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld bij het toetredingsproces/de onderhandelingswerkgroepen zullen bijdragen aan het tempo van het onderhandelingsproces over de toetreding van kandidaat-lidstaten tot de EU, met name waar het gaat om twee clusters van onderhandelingshoofdstukken: fundamentele kwesties (hoofdstukken "rechterlijke macht en grondrechten" en "justitie, vrijheid en veiligheid") en concurrentievermogen en inclusieve groei (hoofdstukken "ondernemingen en industriebeleid" en "sociaal beleid en werkgelegenheid").

4.16. De financieringsmogelijkheden voor kandidaat-lidstaten zijn bedoeld om de uitvoering van grote systemische hervormingen te ondersteunen, voornamelijk gericht op cluster 1 "fundamentele kwesties". De werking van democratische instellingen vereist ook transparantie op het gebied van governance en raadpleging/inbreng van maatschappelijke organisaties bij het EU-integratieproces: beide versterken de gewenste institutionalisering van de civiele en sociale dialoog.

4.17. Belangrijk is dat, overeenkomstig het EU-partnerschapsbeginsel en de sociaal-economische doelstellingen van de groeiplannen voor kandidaat-lidstaten, de sociale partners en het maatschappelijk middenveld tijdig en op zinvolle wijze worden betrokken bij zowel de ontwikkelingsfase als de uitvoering, monitoring en beoordeling van de hervormingsagenda's ([5]).

4.18. Overeenkomstig zijn advies uit 2024 getiteld "Nieuw groeiplan en hervormings- en groeifaciliteit voor de Westelijke Balkan" beveelt het EESC aan dat de hervormingsagenda's een samenvatting van het raadplegingsproces bevatten waaruit blijkt in hoeverre rekening is gehouden met de inbreng van belanghebbenden.

4.19. Het EESC wijst erop dat de institutionalisering van de civiele en sociale dialoog in de vorm van sociaal-economische raden in de kandidaat-lidstaten en partnerlanden niet in de plaats komt van de tripartiete sociale dialoog tussen overheid, werkgevers en vakbonden over arbeidsmarktkwesties zoals arbeids- en loonvoorwaarden, die wordt gevoerd in comités of raden voor de tripartiete sociale dialoog op territoriaal en nationaal niveau.

Brussel, 17 juli 2025.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Oliver RÖPKE

([5]) Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité — De weg effenen voor de toetreding tot de EU van de landen van de Westelijke Balkan (verkennend advies) (PB C, C/2024/6872, 28.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6872/oj).